

University of Groningen

Stakingsrecht. In het kader van de arbeidsovereenkomst.

Spruit, Albertus

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

1955

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Spruit, A. (1955). Stakingsrecht. In het kader van de arbeidsovereenkomst. Groningen: Noordhoff Uitgevers.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

	Pag.
ring.	112
.	112
oon	115
en werkstaking uit.	116
tengevolge van een erkende aangesproken, verhaalsrecht	117
de werkstaking een recht op n?	119
.	120
EN HET ARBEIDSRECHT	124
de werkstaking te voorkomen.	126
mers van Arbeid	126
.	132
vereenkomst	136
0	144
nd en het onverbindend ver- ctieve arbeidsovereenkomsten	149
iking met een verbod treffen; oorlog	152
de werkstaking op den duur	157
erhoudingen	157
.	160
kstaking en uitsluiting	161
bod van werkstaking en uit-	162
erkstaking en verplichte arbi-	163
niddeling c.q. arbitrage . . .	165
ttelijke regeling voor werk-	167
oordiging	169
.	171
.	179
.	200
.	206
.	207

INLEIDING.

De werkstaking is een maatschappelijk verschijnsel, dat vele aspecten vertoont. Men kan dit verschijnsel in de eerste plaats zien als een economisch gebeuren. Men ziet zich dan geplaagd tegenover een handeling van een groep mensen, die door het ongebruikt laten van arbeidskrachten en kapitaalgoederen een maatschappelijk verlies veroorzaken ¹⁾.

De werkstaking kan ook gezien worden als een sociologisch verschijnsel, dat enerzijds het groepsgevoel en de saamhorigheid onder de sociaal-economisch afhankelijken, ter rechtvaardiging van hun plaats in de gemeenschap, ontwikkelt en verstevigt, anderzijds een antagonisme vormt met een andere groep uit die gemeenschap, de economisch sterken. Daarbij rijzen vele vragen, opgeworpen door de wetenschap, die zich ten doel stelt de menselijke samenleving te doorgronden ²⁾.

Beschouwt men het stakingsmiddel verder als een concrete handeling met een menselijke zin en dus met een zedelijke betekenis, dan kunnen bovendien wijsgerige beschouwingen over het denken en het handelen van stakende werknemers in verband met hun aard en eigenschappen eraan gewijd worden ³⁾.

De werkstaking is echter ook een zuiver juridisch probleem.

Uitvloeisel van de rechtsnood van de sociaal-economisch afhankelijken als zij is, speelt de werkstaking zich af temidden van de normen, die tot het komen van juiste rechtsverhoudingen in de menselijke samenleving zijn gevormd. Tast zij enerzijds de rechtsband aan, die tussen

¹⁾ Dr J. F. Haccoû: *Arbeitsgeschil*, Winkler Prins Encyclopaedie, Tweede Deel 1948, p. 307; K. G. J. C. Knowles: *Strikes*; Neil W. Chamberlain and J. M. Schilling: *The impact of strikes, their social and economic costs*; Peter F. Drucker: *Labor in industrial society*, *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 1951, p. 145: *the right to strike is the right to paralyze the national economy*; L. Sabel: *Streiks und Streikentschädigung*, *Zentralblatt für Arbeitswissenschaft und soziale Betriebspraxis* 1954, p. 22 e.v.

²⁾ W. Lloyd Warner and J. O. Low: *The strike, a social analysis*. Alvin W. Gouldner: *Wildcat Strike, a study of an unofficial strike*; N. W. Chamberlain and J. Metzger Schilling: *The impact of strikers, their social and economic costs*; Marie Luise Lehmkuhler: *Streik als soziale Krise des Groszbetriebes; eine historisch soziologische Studie über die Ruhrbergbau*, *Soziale Welt* 1952, p. 143 e.v.

³⁾ Mgr L. Janssen: *Staking en Moraal*; Commissaire du Gouvernement Pierre Laroque: „L'importance du problème (la grève, schr.) est moins d'ordre juridique que d'ordre psychologique et moral”, *Conclusions Cour Supérieure d'Arbitrage* 29 Mei 1939, *Droit Social* 1939, p. 200.

werkgever en werknemer is tot stand gekomen, anderzijds oefent zij juist invloed uit, zowel op de rechtvaardige herwaardering van de rechtsverhouding werkgever—werknemer, als op de neerslag daarvan in het rechtsleven. Als zodanig vormt de werkstaking een specifiek juridisch vraagstuk. De pogingen het stakingsmiddel in de rechtsorde in te passen worden daarmee tevens gerechtvaardigd.

Wanneer men zich tegenover de werkstaking als juridisch probleem gesteld ziet, zou men zich kunnen afvragen of uiteindelijk al de pogingen om de plaats van de werkstaking in het huidig positiefrechtelijk stelsel nader te bepalen, niet tot mislukken zijn gedoemd. Men is geneigd de werkstaking te beschouwen als een handeling, die tegen de draad van de rechtsorde ingaat. Zij tast het pacta sunt servanda op een gevaarlijke wijze aan en keert zich daardoor tegen het geldende recht. De werkstaking vindt toch alleen haar rechtvaardiging in het protest van de economisch zwakkere groepen tegen het recht van de kleine gemeenschap van de economisch oppermachtigen. De enige conclusie, die daaruit getrokken kan worden, kan slechts deze zijn, dat het geldende recht niet voldoende met de werkstaking rekening houdt. Derhalve heeft de rechtswetenschap de taak voor dit collectivistisch verschijnsel, dat op zijn wijze de sociale gerechtigheid wil verwezenlijken, nieuwe normen te ontwikkelen.

De infiltratie van collectivistische rechtsvormen in de individualistische bodem van het recht steunt deze gedachtengang. Boven en om het bestaande net van rechtsregels, die de privaatrechtelijke verhoudingen tussen individuen regelen, heen, zien we een nieuw weefsel van bepalingen, die de verhoudingen van collectiviteiten en individuen vastleggen, zich spannen. Het recht van de individu dreigt in het recht van de collectiviteit weg te zinken ¹⁾.

Wanneer men dit alles zo stelt, dan zou men ertoe moeten komen de werkstaking collectief-rechtelijk geheel anders te beschouwen dan individueel-rechtelijk. Men acht het dan nodig de regels van het gemene recht ten behoeve van dat nieuwe, bijzondere, collectivistische recht, waarin het strijdmiddel wel past, geheel op zij te schuiven.

Scholten heeft er evenwel op gewezen, dat voor ieder nieuw recht het oude recht een gegeven is, dat het nieuwe recht aanvult, wijzigt en

¹⁾ Prof. Mr N. E. H. van Esveld: Arbeidsrecht als didactisch begrip, p. 27 e.v.

verbetert. Het nieuwe recht rechtsorde ligt een continuïteit breken ¹⁾. Met andere woorden de sociologische ontwikkeling schappij voor het jus cogens staat men voor het recht, stelt, staat nooit voor een behaagt" ²⁾. Het geldende recht hem, die een nieuw recht welke hij zijn problemen rechtsfiguren niet altijd e wijzigingen van de rechts

Voor het juridische probleem dat wij het stakingsmiddel dat, hoewel in wezen tegen een plaats moet hebben. het hoogste goed. Zij wij de gerechtigheid en dus in, dat wij in de rechts werkstaking, zodanige n van de bestaande rechts met de „Socialadäquanz Individualrecht", zoals 1 voor de Duitse rechtsorde

De werkstaking moet liggen in het wezen van d verhoudingen, doch ook kingen tot andere indivi individuen bindende arb

¹⁾ Prof. Mr P. Scholten: I p. 152 e.v.

²⁾ Scholten t.a.p. p. 149.

³⁾ Bundesarbeitsgericht 28 Dr H. Meissinger: Streik und 972 e.v.; G. A. Bulla: Das zw H. C. Nipperdey 1955, p. 175 gebiete derselben Rechtsdiszi verflochten. Nicht erscheint selbe kollektive Geschehen h

omen, anderzijds oefent zij
lige herwaardering van de
ls op de neerslag daarvan
werkstaking een specifiek
ngsmiddel in de rechtsorde
chtvaardigd.

king als juridisch probleem
f uiteindelijk al de pogingen
dig positiefrechtelijk stelsel
doemd. Men is geneigd de
g, die tegen de draad van
servanda op een gevaarlijke
geldende recht. De werk-
ing in het protest van de
cht van de kleine gemeen-
De enige conclusie, die
deze zijn, dat het geldende
rekening houdt. Derhalve
collectivistisch verschijnsel,
wil verwezenlijken, nieuwe

vormen in de individualis-
achtengang. Boven en om
natrechtelijke verhoudingen
een nieuw weefsel van
iteiten en individuen vast-
du dreigt in het recht van

men ertoe moeten komen
anders te beschouwen dan
de regels van het gemene
re, collectivistische recht,
zij te schuiven.

oor ieder nieuw recht het
recht aanvult, wijzigt en

s didactisch begrip, p. 27 e.v.

verbetert. Het nieuwe recht kan echter het oude nooit afschaffen. In de rechtsorde ligt een continuïteit, die men nimmer ongestraft kan verbreken ¹⁾. Met andere woorden, welke gevolgtrekkingen men ook uit de sociologische ontwikkeling der groepsverhoudingen in de maatschappij voor het jus constituendum zou willen trekken, uiteindelijk staat men voor het recht, dat is en zal zijn. „Wie een rechtsregel opstelt, staat nooit voor een tabula rasa, waarin hij griffen kan, wat hem behaagt” ²⁾. Het geldende recht en de juridische begrippen zijn voor hem, die een nieuw recht wil opstellen, gegeven grootheden, zonder welke hij zijn problemen niet kan oplossen, ook al zullen sommige rechtsfiguren niet altijd even gemakkelijk voor de door hem gewenste wijzigingen van de rechtsinhoud pasklaar gemaakt kunnen worden.

Voor het juridische probleem van de werkstaking betekent dit alles, dat wij het stakingsmiddel allereerst hebben te zien als een verschijnsel, dat, hoewel in wezen tegen de rechtsorde ingaande, daarin in feite toch een plaats moet hebben. De bestaande rechtsorde is nu eenmaal niet het hoogste goed. Zij wil slechts een poging zijn tot belichaming van de gerechtigheid en dus ook van de sociale gerechtigheid. Dit houdt in, dat wij in de rechtsorde voor het collectivistisch verschijnsel, de werkstaking, zodanige normen hebben te ontwikkelen aan de hand van de bestaande rechtsgegevens, dat deze in overeenstemming zijn met de „Socialadäquanz und der Immanenz von Kollektivrecht und Individualrecht”, zoals het Bundesarbeitsgericht en Meissinger het voor de Duitse rechtsorde aanduiden ³⁾.

De werkstaking moet dus niet alleen geacht worden besloten te liggen in het wezen van de coalitie en de daaruit voortspruitende rechtsverhoudingen, doch ook in dat van de individu en zijn rechtsbetrekkingen tot andere individuen en dientengevolge in het wezen van de individuen bindende arbeidsovereenkomst. Aanvaarden wij derhalve

¹⁾ Prof. Mr P. Scholten: Recht en levensbeschouwing, Verzamelde Geschriften I, p. 152 e.v.

²⁾ Scholten t.a.p. p. 149.

³⁾ Bundesarbeitsgericht 28-1-1955, Neue Juristische Wochenschrift 1955, p. 882 e.v.; Dr H. Meissinger: Streik und Arbeitsvertrag, Neue Juristische Wochenschrift 1955, p. 972 e.v.; G. A. Bulla: Das zweiseitige kollektive Wesen des Arbeitskampfes, Festschrift H. C. Nipperdey 1955, p. 179 e.v.: Kollektivrecht und Individualrecht sind als Teilgebiete derselben Rechtsdisziplin zu bestimmungsgemäßer Endwirkung miteinander verflochten. Nicht erscheint logisch, dass innerhalb derselben Rechtsdisziplin dasselbe kollektive Geschehen hier erlaubt, dort rechtswidrig sein können soll.

de werkstaking wel in de rechtsorde van de collectivistische rechtsvorming, dan mogen wij haar niet als onaanvaardbaar buiten het recht van de individuele arbeidsovereenkomst houden. Acht men de werkstaking wegens haar botsing met het individuele arbeidscontract echter onaanvaardbaar, dan is zij dat ook in het kader van een collectief recht.

In dit licht is de arbeid om de plaats van de werkstaking in de rechtsorde nader te bepalen en, waar nodig en gewenst, op grond van bepaalde rechtsdata nieuwe normen op te sporen niet een irreële, omdat hierdoor temidden van de bestaande rechtsverhoudingen wegen gevonden kunnen worden, die aan de werkstaking ook werkelijk recht doen wedervaren. Zij is daarenboven geheel in overeenstemming met het dynamisch karakter van de rechtsorde.

In mijn studie wil ik in deze zin werkzaam zijn. Zij is er echter een van beperkte omvang, hetgeen ik reeds door de keuze van de titel wil aangeven: „Stakingsrecht in het kader van de arbeidsovereenkomst”.

Onder stakingsrecht versta ik het geheel van rechtsregels, die de plaats van de werkstaking in de rechtsorde nader bepalen. Stakingsrecht acht ik dus niet identiek aan het recht tot staken, doch stakingsrecht sluit dat recht in zich. Ik zal me er slechts toe bepalen die rechtsregels op te sporen, waaraan de feitelijke verschijnselen, zoals deze zich door het uitbreken van de werkstaking in de rechtsverhouding werkgevers-werknemers voordoen, getoetst moeten worden. Dat zijn dus de voornaamste rechtsbepalingen, die in het kader van het arbeidscontract op het stakingsmiddel van toepassing kunnen worden verklaard.

Derden, die bij de bedoelde rechtsverhouding betrokken zijn, zullen in het algemeen niet in de beschouwingen worden betrokken. Dientengevolge zal b.v. het leerstuk van de overmacht geen behandeling vinden. Wanneer hier en daar wel enige aandacht aan sommige derden wordt besteed (b.v. de werkwillige), dan is de bedoeling daarvan de invloed van de werkstaking op de rechtsverhouding werkgever-werknemer in een nog helderder licht te plaatsen.

Ook rechtsphilosophische en rechtssystematische beschouwingen over het recht tot staken zullen geen behandeling vinden, evenmin als strafrechtelijke ¹⁾, hoe belangwekkend deze op zichzelf ook voor het stakingsrecht zijn.

¹⁾ J. H. Monnik: Bescherming van arbeidswilligen in de artikelen 284 en 426-bis Wetboek van Strafrecht, diss. V.U. 1907; J. Plantinga: Staken in Overheidsdienst,

In het eerste hoofdstuk eerst stilstaan bij de opnamelijk voorkomen, dat de recht tot staken impliceert onder dat recht tot de werkstaking als juridisch aandacht aan de verschillen.

In het tweede hoofdstuk geschetst, die het aanvaarmet zich meebrengt.

In het derde hoofdstuk lopend van de wet op de tieve arbeidsovereenkomst eindelijk leidt naar een bodig strijdwapen moet voren om in het kader een stelsel van verplicht beschouwing zal ik een

Over het algemeen zij staking ook van kracht waar een afwijking voor strijdmiddel afzonderlijk

diss. V.U. 1921; Prof. Mr. J. om niet te staken, Telegraaf voor wijziging, Telegraaf 9-4 blatt für Arbeitswissenschaft Streik und Strafrecht.

in de collectivistische rechts-
aanvaardbaar buiten het recht
houden. Acht men de werk-
viduele arbeidscontract echter
kader van een collectief recht.
s van de werkstaking in de
ig en gewent, op grond van
sporen niet een irreële, om-
e rechtsverhoudingen wegen
kstaking ook werkelijk recht
eel in overeenstemming met

e.
am zijn. Zij is er echter een
or de keuze van de titel wil
n de arbeidsovereenkomst".
eel van rechtsregels, die de
de nader bepalen. Stakings-
t tot staken, doch stakings-
rechts toe bepalen die rechts-
e verschijnselen, zoals deze
ing in de rechtsverhouding
moeten worden. Dat zijn
n het kader van het arbeids-
g kunnen worden verklaard.
ding betrokken zijn, zullen
n worden betrokken. Dien-
vermacht geen behandeling
ndacht aan sommige derden
s de bedoeling daarvan de
erhouding werkgever-werk-

en.
atistische beschouwingen over
vinden, evenmin als straf-
hzelf ook voor het stakings-

n in de artikelen 284 en 426-bis
ga: Staken in Overheidsdienst,

In het eerste hoofdstuk zal ik na een korte historische inleiding aller-
eerst stilstaan bij de opheffing van het coalitie-verbod. Het wil mij
namelijk voorkomen, dat dit gebeuren de erkenning van het ongeschreven
recht tot staken impliceert. Vervolgens zal nagegaan worden, wat pre-
cies onder dat recht tot staken verstaan moet worden, om tenslotte
de werkstaking als juridisch begrip te omschrijven. Hierbij zal ook
aandacht aan de verschillende soorten werkstaking besteed worden.

In het tweede hoofdstuk zullen de civielrechtelijke gevolgen worden
geschetst, die het aanvaarden van de werkstaking door de rechtsorde
met zich meebrengt.

In het derde hoofdstuk zal ik trachten een weg te construeren, die,
lopend van de wet op de Kamers van Arbeid, via de wet op de collec-
tieve arbeidsovereenkomst, naar de wet op de bedrijfsorganisatie, uit-
eindelijk leidt naar een gebied, waarin het stakingsmiddel een over-
bodig strijdwapen moet worden. Daarbij treedt de wenselijkheid naar
voren om in het kader van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie
een stelsel van verplichte bemiddeling te ontwikkelen. In de slot-
beschouwing zal ik een ontwerp voor zulk een stelsel uitwerken.

Over het algemeen zijn de juridische beschouwingen over de werk-
staking ook van kracht voor het strijdmiddel, de uitsluiting. Daar,
waar een afwijking voor de uitsluiting valt te constateren, zal aan dit
strijdmiddel afzonderlijk aandacht worden besteed.

diss. V.U. 1921; Prof. Mr. J. M. van Bemmelen: Het recht tot staken en de plicht
om niet te staken, Telegraaf 4-4-1955; idem: Anti-stakingswet komt in aanmerking
voor wijziging, Telegraaf 9-4-1955; Dr K. Maurer: Streik und Gemeinschaft, Zentral-
blatt für Arbeitswissenschaft und soziale Betriebspraxis 1952, p. 73 e.v.; W. Niese:
Streik und Strafrecht.